सत्यमेव जयते
कृषि एवं किसान
कल्याण मंत्रालय
MINISTRY OF
AGRICULTURE AND
FARMERS WELFARE

सत्यमेव जयते
ग्रामीण विकास मंत्रालय
भारत सरकार
MINISTRY OF RURAL
DEVELOPMENT
GOVERNMENT OF INDIA

ପ୍ରାକୃତିକ କୃଷିରେ ବ୍ୟବହୃତ ଉପାଦାନ ସମୂହ

ଜୈବିକ ଓ ପ୍ରାକୃତିକ କୃଷି ନିମିତ୍ତ ଜାତୀୟ କେନ୍ଦ୍ର

ହାପୁର ରୋଡ, କମଳା ନେହେରୁ ନଗର, ଗାଜିଆବାଦ- ୨
ଫୋନ: ୦୧୨୦-୨୭୬୪୨୧୨, ୨୭୬୪୯୦୬, ଫ୍ୟାକ୍ସ:୦୧୨୦-୨୭୬୪୯୦୧
Email:nbdc@nic.in

ପ୍ରାକୃତିକ କୃଷିରେ କେଉଁ ଉପାଦାନ ସବୁ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ ?

ବୀଜାମୃତ

ବ୍ୟବହୃତ ସାମଗ୍ରୀ

୧. ପାଣି - ୨୦ ଲିଟର
୨. ଗୋବର ୫ କିଲୋ
୩. ଗୋ ମୂତ୍ର ୫ ଲିଟର
୪. ଚୂନ ୫୦ ଗ୍ରାମ
୫. ବଡ ଗଛ ମୂଳ ମାଟି ମୁଠାଏ

ପ୍ରସ୍ତୁତି :-

* ପାଞ୍ଚକିଲୋ ଦେଶୀ ଗାଈ ଗୋବରକୁ ଏକ ସୂତା କପଡ଼ାରେ ଗୁଡ଼ାଇ ବାନ୍ଧନ୍ତୁ
* ଗୋଟିଏ ବାଲ୍ଟିରେ ୨୦ ଲିଟର ପାଣି ନେଇ ସେଥିରେ କପଡ଼ାରେ ଗୁଡ଼ା ଯାଇଥିବା ଗୋବରକୁ ଗୋଟିଏ କାଠି ସହାୟତାରେ ବୁଡ଼ାନ୍ତୁ
* ଏହାକୁ ୧୨ ଘଣ୍ଟା ଛାଡ଼ି ଦିଅନ୍ତୁ, ଯେପରିକି ଗୋବରର ରସ ପାଣିକୁ ଆସିଯିବ ।
* ଅନ୍ୟ ଏକ ପାତ୍ରରେ ଏକ ଲିଟର ପାଣି ନେଇ ସେଥିରେ ୫୦ ଗ୍ରାମ ଚୂନ ପକାନ୍ତୁ
* ଏବେ ଏହି ଦୁଇ ପ୍ରସ୍ତୁତିକୁ ମିଶ୍ରିତ କରନ୍ତୁ ଏବଂ ଏଥିସହ ମୁଠାଏ ଗଛମୂଳ ମାଟି ମିଶାନ୍ତୁ ।
* ବର୍ତ୍ତମାନ ଏଥିସହ ୫ ଲିଟର ଗୋମୂତ୍ର ମିଶାନ୍ତୁ ଏବଂ ସେହିପରି ଅବସ୍ଥାରେ ୮-୧୨ ଘଣ୍ଟା ରଖିଦିଅନ୍ତୁ ।
* ବର୍ତ୍ତମାନ ବିହନ ବିଶୋଧନ ପାଇଁ ବିଜାମୃତ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଇଗଲା ।

କିପରି ବ୍ୟବହାର କରିବା ?

- ଯେ କୌଣସି ଫସଲର ବିହନରେ ବୀଜାମୃତ ମିଶାନ୍ତୁ, ହାତରେ ଗୋଳାଇ ମଞ୍ଜି ଉପରେ ବୀଜାମୃତର ଗୋଟିଏ ସ୍ତର ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତୁ । ବିଶୋଧିତ ବିହନକୁ ଛାଇରେ ଭଲଭାବରେ ଶୁଖାନ୍ତୁ ଏବଂ ବୁଣିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତୁ । ଡାଲି ଜାତୀୟ ଫସଲ ବିହନ, ଯାହାର ପତଳା ଚୋପାଥାଏ, ଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ୱଳ୍ପ ସମୟ ପାଇଁ ଭିଜେଇ ଶୀଘ୍ର ବାହାର କରିଦେବା ଏବଂ ଶୁଖିବାକୁ ଛାଡ଼ିଦେବା ।

ଉପକାରିତା:

- 'ବିହନର ବଞ୍ଚିବା କ୍ଷମତା ବୃଦ୍ଧିପାଏ ।
- ବିହନ ଜନିତ ରୋଗରୁ ସୁରକ୍ଷା ।

ଜୀବାମୃତ

ବ୍ୟବହୃତ ସାମଗ୍ରୀ

୧. ପାଣି ୨୦୦ ଲିଟର
୨. ଗୋବର ୧୦ କିଲୋ
୩. ଗୋ ମୂତ୍ର ୧୦ ଲିଟର
୪. ଗୁଡ ୨ କିଲୋ
୫. ଡାଲି ଗୁଣ୍ଡ ୨ କିଲୋ
୬. ବଡ ଗଛ ମୂଳ ମାଟି ମୁଠାଏ

ପ୍ରସ୍ତୁତି:

* ଏକ ଏକର କ୍ଷେତ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ବ୍ୟାରେଲରେ ୨୦୦ ଲିଟର ପାଣି ନିଅନ୍ତୁ ଏବଂ ଛାଇରେ ରଖନ୍ତୁ ।
* ଏଥିରେ ୧୦ ଲିଟର ଦେଶୀ ଗାଈର ପରିସ୍ରା ମିଶାନ୍ତୁ
* ୧୦ କିଲୋ ଗୋବର ଏଥିରେ ମିଶାନ୍ତୁ
* ଏଥିସହ ୨ କିଲୋ ଗୁଡ ଏବଂ ଦୁଇ କିଲୋ ଡାଲିଗୁଣ୍ଡ ମିଶାନ୍ତୁ ।
* ଉପର ବର୍ଣ୍ଣିତ ମିଶ୍ରଣରେ ମୁଠାଏ ବଡ ଗଛ ମୂଳ ମାଟି ମିଶାନ୍ତୁ ।
* ସବୁଗୁଡ଼ିକୁ ଗୋଟିଏ କାଠି ସହାୟତାରେ ଘଣ୍ଟା କଣ୍ଟା ଦିଗରେ ଘାଣ୍ଟନ୍ତୁ ।
* ବ୍ୟାରେଲ୍‌ଟିକୁ ଗୋଟିଏ ଝୋଟ ଅଖାରେ ଘୋଡାଇ ଦିଅନ୍ତୁ ।
* ଏହି ମିଶ୍ରଣକୁ ଛାଇରେ ୪୮ ଘଣ୍ଟା ସଢିବାକୁ ଛାଡ଼ିଦିଅନ୍ତୁ ।

କିପରି ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ ?

- ପାଣି ସହ ମିଶାଇ ସିଞ୍ଚନ କରନ୍ତୁ ।
- ସେଚ ଜଳ ସହ ମିଶାଇ କ୍ଷେତରେ ପ୍ରୟୋଗ କରି ପାରିବା ।

ଉପକାରିତା:

୧. ଫସଲ ବୃଦ୍ଧି ଓ ଫୁଲ ବୃଦ୍ଧି ଘଟିଥାଏ । ଅମଳ ବର୍ଦ୍ଧକ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟକରେ ।
(ଦ୍ରବଣରୁ ୫-୮% ନେଇ ପାଣିରେ ମିଶାଇ ସିଞ୍ଚନ କରିବା)
୨. ମାଟିର ଉର୍ବରତା ବଢ଼ାଇବା ପାଇଁ ସେଚ ଜଳ ସହ ମିଶାଇ ସିଞ୍ଚନ କରାଯାଏ ।

ଘନ ଜୀବାମୃତ

ବ୍ୟବହୃତ ସାମଗ୍ରୀ:

* ଗୋବର ୧୦୦ କିଲୋ
* ଗୋ ମୂତ୍ର ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁସାରେ
* ଗୁଡ ୨କିଲୋ
* ଡାଲି ଗୁଣ୍ଡ ୨ କିଲୋ
* ବଡ ଗଛ ମୂଳ ମାଟି ମୁଠାଏ

ପ୍ରସ୍ତୁତି

* ଭଲ ଭାବେ ଶୁଖି ଥିବା ଗୋବର ୧୦୦ କିଲୋ ନେଇ ଏକ ଚଟାଣ ଉପରେ ସମାନ ଭାବରେ ପତଳା କରି ଖେଳେଇ ଦେବା।
* ଏଥିସହ କିଛି ପରିମାଣର ଗୋ-ମୂତ୍ର ମିଶାନ୍ତୁ।
* ୨କିଲୋ ଗୁଡ ଏବଂ ୨ କିଲୋ ଡାଲି ଗୁଣ୍ଡ ଏଥିରେ ମିଶାନ୍ତୁ।
* ଏଥିରେ ମୁଠାଏ ବଡଗଛ ମୂଳ ମାଟି ମିଶାନ୍ତୁ
* ସବୁଗୁଡ଼ିକ ଭଲଭାବେ ମିଶାଇ ଲଡୁ (ଛୋଟ ଗୁଳା) ପ୍ରସ୍ତୁତ କରନ୍ତୁ।
* ଲଡୁ ଶୁଖିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଛାଡ଼ି ଦିଅନ୍ତୁ।
* ଶୁଖିଗଲେ ଲଡୁଗୁଡ଼ିକୁ ଗୁଣ୍ଡକରି ବସ୍ତାରେ ଭରି ସାଇତି ରଖନ୍ତୁ
* ଏହି ଶୁଖିଲା ଘନ ଜିବାମୃତ ୬ ମାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସାଇତି ରଖିହେବ।

କିପରି ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ?

- ଫସଲ ଲଗାଇବା ସମୟରେ ଏକର ପ୍ରତି ୧୦୦ କିଲୋ ଘନ ଜିବାମୃତ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଇଥାଏ।

ଉପକାରିତା

ମାଟିରେ ଅଣୁଜୀବଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ବୃଦ୍ଧିପାଏ ଏବଂ ବହୁଳ ଜୈବିକ ପଦାର୍ଥକୁ ତୀବ୍ର ଗତିରେ ପଚାଇ ଫସଲକୁ ପୋଷକ ତତ୍ତ୍ୱ ଉପଲବ୍ଧ କରାଇଥାଏ।

ନୀମାସ୍ତ୍ର

ଆବଶ୍ୟକୀୟ ସାମଗ୍ରୀ

* ନୀମ ପତ୍ର ୫କିଲୋ
* ଗୋମୁତ୍ର - ୫ଲି.
* ଗୋବର -୧କି.
* ଜଳ - ୧୦୦ଲି.

ପ୍ରସ୍ତୁତି

* ପାଞ୍ଚ କିଲୋ କଞ୍ଚା ନିମପତ୍ର କିମ୍ୱା ୫ କିଲୋ ଶୁଖିଲା ନିମ ଫଳକୁ ଭଲ ଭାବେ ପେସିବା ।
* ଏହି ପେସା ଯାଇଥିବା ପତ୍ର ବା ଫଳ ଗୁଣ୍ଡକୁ ୧୦୦ ଲି.ପାଣିରେ ମିଶାଇବା ।
* ଏଥିସହ ୫ ଲି. ଗୋ ମୂତ୍ର ଏବଂ ଏକ କିଲୋ ଗୋବର ମିଶାଇବା
* ଏହାକୁ ଏକ କାଠି ସହାୟତାରେ ଗୋଲାଇବା ଏବଂ ଘୋଡାଇ ୪୮ ଘଣ୍ଟା ରଖିବା ।
* ପ୍ରତିଦିନ ୩ଥର ଗୋଳାଇବା ଏବଂ ୪୮ ଘଣ୍ଟା ପରେ ଗୋଟିଏ ସଫା କପଡ଼ାରେ ଛାଣିବା ।
* ଏହାକୁ ଫସଲରେ ସିଞ୍ଚନ କରିବା ।

କିପରି ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ ?

- ପାଣିରେ ୨-୩% ମିଶାଇ ସିଞ୍ଚନ କରାଯିବ ।

ବ୍ୟବହାର :

* ରସ ଶୋଷକ କୀଟ ଏବଂ ଛୋଟ ଛୋଟ ଶୁକ ଦମନ କରିବା ପାଇଁ ।

ବ୍ରହ୍ମାସ୍ତ୍ର

ବ୍ୟବହୃତ ସାମଗ୍ରୀ

* ନିମ ପତ୍ର ୩ କିଲୋ
* କରଞ୍ଜ ପତ୍ର ୨ କିଲୋ
* ଆତ ପତ୍ର ୨ କିଲୋ
* ଅମୃତ ଭଣ୍ଡା ପତ୍ର ୨ କିଲୋ
* ପିଜୁଳି ପତ୍ର ୨ କିଲୋ
* ଗୋ ମୂତ୍ର ୧୦ ଲିଟର

ପ୍ରସ୍ତୁତି

* ଗୋଟିଏ ମାଟି ପାତ୍ରରେ ୧୦ ଲିଟର ଗୋମୂତ୍ର ନେବା
* ଏଥିରେ ପେଷା ଯାଇଥିବା ୩ କିଲୋ କଞ୍ଚା ନିମପତ୍ର, ୨ କିଲୋ ଲେଖାଏଁ ପେଷା ଯାଇଥିବା କରଞ୍ଜ, ଆତ, ଅମୃତଭଣ୍ଡା, ପିଜୁଳି ପତ୍ର ପକାଇବା
* ସବୁଗୁଡ଼ିକ ମିଶାଇ ଧିମା ଆଞ୍ଚରେ ବସାଇବା
* ତିନି-ଚାରି ଥର ସିଝିବା ପରେ ଆଞ୍ଚରୁ ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇବା
* ଥଣ୍ଡାହେବା ପାଇଁ ୪୮ ଘଣ୍ଟା ଛାଡ଼ିଦେବା
* ଏହାକୁ ଗୋଟିଏ ସଫା କପଡାରେ ଛାଣିବା
* ଏବେ ଏହା ଫସଲ ସିଞ୍ଚନ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଗଲା ।

କିପରି ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ ?

- ୨-୩% ପାଣିରେ ମିଶାଇ ଫସଲରେ ସିଞ୍ଚନ କରାଯିବ ।

ବ୍ୟବହାର:

ଶୋଷକ କୀଟ ଏବଂ ଛୁଇଁ / ଫଳବିନ୍ଧା କୀଟ ଦମନ ପାଇଁ ।

ଅଗ୍ନିଅସ୍ତ୍ର

ବ୍ୟବହୃତ ସାମଗ୍ରୀ:

* ନିମପତ୍ର ୫ କିଲୋ
* କଞ୍ଚାଲଙ୍କା ୫୦୦ ଗ୍ରାମ
* ରସୁଣ ୫୦୦ ଗ୍ରାମ
* ଗୋମୂତ୍ର ୨୦ ଲିଟର

ପ୍ରସ୍ତୁତି:

* ଗୋଟିଏ ପାତ୍ରରେ ୨୦ ଲିଟର ଗୋମୂତ୍ର ନେବା
* ଏଥିରେ ପେଶା ଯାଇଥିବା ୫ କିଲୋ ନିମପତ୍ର ମିଶାଇବା
* ଏଠି ସହ ୫୦୦ ଗ୍ରାମ କଞ୍ଚାଲଙ୍କା ଏବଂ ୫୦୦ ଗ୍ରାମ ରସୁଣ ବଟା ମିଶାଇବା
* ଏ ସମସ୍ତକୁ ଭଲଭାବେ ଗୋଳାଇ ଧିମା ଆଞ୍ଚରେ ସିଝାଇବା
* ୩-୪ ଥର ସିଝିବା ପରେ ଆଞ୍ଚରୁ ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇବା ।
* ୪୮ ଘଣ୍ଟା ପାଇଁ ଥଣ୍ଡା ହେବାକୁ ଛାଡ଼ିଦେବା ଏବଂ ତା'ପରେ ଗୋଟିଏ ସଫା କପଡ଼ାରେ ଛାଣିବା
* ଏବେ ଫସଲ ଉପରେ ସିଞ୍ଚନ ପାଇଁ ଅର୍କ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଗଲା ।

କିପରି ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ ?

- ଏଥିରୁ ପାଣିରେ ୨-୩% ମିଶାଇ ସିଞ୍ଚନ କରିବା

ବ୍ୟବହାର:

- ଗଛ ଗଣ୍ଡିରେ ବାସ କରୁଥିବା କୀଟ, ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ବଡ ଫଳବିନ୍ଧା କୀଟ ଏବଂ ସଂବଲୁଆ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ପାଇଁ

ଦଶପର୍ଣି ଅର୍କ

ବ୍ୟବହୃତ ସାମଗ୍ରୀ:

* ନିମପତ୍ର ୫ କିଲୋ
* ବେଗୁନିଆ ପତ୍ର, ୨ କିଲୋ
* ଆରିଷ୍ଟୋଲୋଚିଆ ପତ୍ର, ୨ କିଲୋ
* ଅମୃତଭଣ୍ଡା ପତ୍ର, ୨ କିଲୋ
* ତିନିସ୍ପୋରା ପତ୍ର, ୨ କିଲୋ
* ଆତପତ୍ର, ୨ କିଲୋ
* କରଞ୍ଜ ପତ୍ର, ୨ କିଲୋ
* ଜଡ଼ା ପତ୍ର, ୨ କିଲୋ
* ନେରିଆମ୍ ଇଣ୍ଡିକମ୍, ୨ କିଲୋ
* ଅରଖ ପତ୍ର, ୨ କିଲୋ
* କଞ୍ଚା ଲଙ୍କା ବଟା, ୨ କିଲୋ
* ରସୁଣ ବଟା, ୨୫୦ ଗ୍ରାମ
* ଗୋବର, ୩ କିଲୋ
* ଗୋମୂତ୍ର, ୫ ଲିଟର

ପ୍ରସ୍ତୁତି:

* ଗୋଟିଏ ଡ୍ରମରେ ୨୦୦ ଲିଟର ପାଣିନେବା
* ଏଥିରେ ସମସ୍ତ ସାମଗ୍ରୀ ପେଶିବା ପରେ ମିଶାଇବା ।
* ଏହାକୁ ଏକମାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସଢିବାକୁ ଛାଡ଼ିଦେବା ଏବଂ ଏହାପରେ ଗୋଟିଏ ସଫା କପଡାରେ ଛାଣିବା ।
* ଏବେ ଫସଲରେ ସି*ନ ପାଇଁ ଦ୍ରବଣ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଇଗଲା ।

କିପରି ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ ?

- ଏଥିରୁ ପାଣିରେ ୨-୩% ମିଶାଇ ସିଞ୍ଚନ କରିବା

ବ୍ୟବହାର:

ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ଶୋଷକ କୀଟ ଏବଂ ସମ୍ଭଲୁଆ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହୁଅନ୍ତି ।